

รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กตามศาสตร์พระราชา*

A managing Model of Small-Sized Schools According to the King's Philosophy Model

¹ฐรินดา โตเขียว และ นิษฐวดี จิรโรจน์ภิญโญ

¹Tharinda Tokheaw and Nitwadee Jirarotephinyo

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

Graduate school, Western University, Thailand.

¹Corresponding Author Email: suwicha2516@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบของการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กตามศาสตร์พระราชา 2) สร้างรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กตามศาสตร์พระราชา และ 3) ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กตามศาสตร์พระราชา โดยใช้วิธีผสมผสาน มีการดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาองค์ประกอบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก 2) สร้างรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กโดยใช้ศาสตร์พระราชา โดยใช้เทคนิคเดลฟาย และการสนทนากลุ่ม 3) วิเคราะห์องค์ประกอบหลักด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบ และ 4) ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กตามศาสตร์พระราชา จากผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 140 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าพิสัยควอไทล์ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์องค์ประกอบ

ผลการวิจัย พบว่า 1) การบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กตามศาสตร์พระราชา คือการบริหารงานด้วยทางสายกลาง ซึ่งประกอบด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและหลักการทำงานของพระราชา เพื่อให้เกิดการพัฒนาโรงเรียนอย่างยั่งยืน 2) รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กตามศาสตร์พระราชา มีองค์ประกอบทั้งหมด 5 องค์ประกอบ คือ ด้านหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านความเข้าใจ ด้านความเข้าถึง ด้านการพัฒนา และด้านหลักการทำงานของพระราชา 3) ระดับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กตามศาสตร์พระราชา โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : การบริหารจัดการ; โรงเรียนขนาดเล็ก; ศาสตร์พระราชา

*Received January 17, 2020; Revised February 23, 2020; Accepted March 21, 2020

Abstract

This research aimed 1) to study the management small-sized schools according to the King's philosophy 2) to create the management small schools according the King's philosophy model and 3) to assess the suitability and feasibility to the management small schools according the King's philosophy model. The research was mixed-method approach. The research process consisted of four steps was 1) studying the components of management of small-sized schools according to the King's philosophy 2) creating the management of small-sized schools according to the King's philosophy model by Delphi technique and focus group 3) analyzing the factors of management of small-sized schools according to the King's philosophy 4) evaluating the suitability and feasibility of the management of small-sized schools according to the King's philosophy model by 140 administrators. The analysis of the data was accomplished by computation of percentage, mean, standard deviation, median and interquartile ranges were also computed to test each of accordance postulated in the study and factor analysis.

The results of research were found that 1) the results of study of the management small-sized schools according to the King's philosophy to be the administration with a middle way which consisted of the philosophy of the sufficiency economy and the working principles of the king in order to achieve sustainable school development. 2) There are five factors concern with the management small-sized schools according to the King's philosophy model which consisted of sufficiency economy philosophy, understanding, connecting, accessibility development, and the work principles of the king. 3) The suitability and feasibility on the management small-sized schools according to the King's philosophy were found at high level.

Keywords: Management; Small Schools; King's Philosophy

บทนำ

ตลอดระยะเวลากว่า 70 ปีที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจนันทนาการเพื่อส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตแก่พสกนิกร ทรงบำเพ็ญเพื่อความผาสุกของประชาราษฎร สมดังพระปฐมบรมราชโองการ "เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม" ประเทศไทยได้มีการพัฒนามาเป็นลำดับและประสบกับวิกฤตการณ์ทางสังคมมากมาย แต่ด้วย "ศาสตร์

พระราชฯ" อันเปี่ยมไปด้วยน้ำพระราชหฤทัยของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชที่ทรงพระกรุณาต่อปวงชนชาวไทย พระราชทานพระบรมราโชบายและแนวทางในการพัฒนา ซึ่งเหล่าพสกนิกรต่างได้น้อมนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตมาโดยตลอด จึงเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบอันสำคัญยิ่งที่ทุกหน่วยงานต้องทุ่มเทกำลังกาย กำลังปัญญาและกำลังความสามารถ ในการดำเนินตามรอยเบื้องพระยุคลบาท เพื่อพัฒนาชาติไทยให้ต่อเนื่องอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลอย่างยั่งยืนตลอดไป (Semaratana, 2017)

ศาสตร์พระราชฯถือเป็นตำราแห่งชีวิต เพราะบันทึกจากประสบการณ์จากการทรงงานที่ทำให้ประเทศไทยสามารถผ่านวิกฤตการณ์ต่างๆ มาได้อย่างมีประสิทธิภาพทุกมิติ ศาสตร์พระราชฯแห่งองค์พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ทรงให้ความสำคัญด้านการพัฒนาคนด้วยการศึกษาอย่างมาก ทั้งในระบบโรงเรียนและนอกโรงเรียน แม้แต่ผู้ที่ด้อยโอกาสและสถานที่ห่างไกล ศาสตร์พระราชฯ สอนให้เรารู้ว่าการพัฒนาที่ยั่งยืนนั้น นอกจากเราจะต้องรักษาสมดุลทั้งในมิติเศรษฐกิจและสังคม มิติสิ่งแวดล้อมแล้วสิ่งสำคัญอีกประการคือ การสร้างความเข้มแข็งให้กับฐานรากเหมือน “เสาเข็ม” ถึงแม้ไม่มีใครมองเห็น แต่เป็นโครงสร้าง “พื้นฐานเริ่มแรก” ที่มีความสำคัญต่อโครงสร้างโดยรวมเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้ในการสร้างความเข้มแข็งให้กับ “ชุมชน” ซึ่งเป็นรากฐานของประเทศนั้น ในหลวงรัชกาลที่ 9 ทรงกำชับว่า บทเรียนบทแรกก็คือ “ให้ชาวบ้านเป็นครู” ให้ประชาชนเป็นศูนย์กลาง โดยเน้น “การระเบิดจากข้างใน” ด้วยสติปัญญา (Krerati, 2005)

“หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เป็นศาสตร์พระราชฯที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระราชดำริชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทย มานานกว่า 40 ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ ครั้งใหญ่เมื่อ ปี พ.ศ.2540 “วิกฤตต้มยำกุ้ง” (Intrachim, 2017) เป็นศาสตร์ที่ชี้ให้เห็นถึงแนวการดำรงอยู่และการปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็น โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทยที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา และเป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัยและวิกฤติ เพื่อความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนา ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี และต้องประกอบไปด้วยสองเงื่อนไข คือ เงื่อนไขความรู้ เงื่อนไขคุณธรรม (Tubporn, 2017)

แผนการศึกษาแห่งชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) เป็นแผนเชิงยุทธศาสตร์สู่การจัดทำแผนปฏิบัติการ (Action Plan) เพื่อเป็นแนวทางในการเดินหน้าจัดการศึกษาสำหรับกลุ่มเป้าหมายทุกช่วงวัยตามรัฐธรรมนูญ ตั้งแต่ระดับก่อนปฐมวัย ปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษา อาชีวศึกษา จนถึงอุดมศึกษาและวัยทำงาน โดยจะ

ทำงานแบบบูรณาการทั้งภายในกระทรวงศึกษาธิการและบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มี 6 ยุทธศาสตร์หลักในการทำงาน ผสานความร่วมมือเน้นฝึกปฏิบัติงานเพื่อสร้างกลุ่มนำขับเคลื่อนประเทศ วิสัยทัศน์ คนไทย

ทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 (Ministry of Education, 2009)

แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ได้กล่าวถึงกลไกใหม่ใน “การพัฒนาคน” ที่เป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดของประเทศ ซึ่งเป็นเหตุผลความจำเป็นในการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) สำหรับใช้เป็นแผนแม่บทในการกำหนดเป้าหมายและทิศทางการดำเนินการกิจงานของกระทรวงศึกษาธิการ และส่วนราชการในสังกัดให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศในระยะ 5 ปี ข้างหน้า เพื่อพัฒนาประเทศไทยไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน ให้เกิดขึ้นในอนาคตนั้น จะต้องให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างทุนของประเทศที่มีอยู่ให้เข้มแข็ง และมีพลังเพียงพอในการขับเคลื่อนกระบวนการการพัฒนาทั้งในระยะกลางและระยะยาว โดยเฉพาะ “การพัฒนาคน” ให้มีการเตรียมความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 ซึ่งสิ่งที่สำคัญที่สุดคือทักษะการเรียนรู้และการเสริมสร้างปัจจัยแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพของคน โดยการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มาประยุกต์ใช้ ทั้งในเชิงระบบและโครงสร้างของสังคมไทยให้มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆที่จะเกิดขึ้น (Jukparun, 2012)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ได้ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็น 1 ใน 5 เป้าหมายของหลักสูตร มีการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตลอดจนการพัฒนาโรงเรียนให้ประเมินผ่านเป็นสถานศึกษาพอเพียง กรอบเนื้อหาในการจัดกิจกรรมเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบไปด้วยหลักความพอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี บนพื้นฐาน 2 เงื่อนไข ได้แก่การใช้ความรู้อย่างรอบรู้ รอบคอบ ระมัดระวัง และมีคุณธรรม เพื่อเตรียมความพร้อมที่จะรับการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม รัฐบาลได้อัญเชิญ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นปรัชญานำทางในการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ (20 ปี) รวมทั้งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564 โดยมุ่งเน้นที่จะน้อมนำไปสู่การปฏิบัติการพัฒนาอย่างยั่งยืน ทั้งนี้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจะเป็นแนวทางการพัฒนาที่นำไปสู่ความยั่งยืนได้ ต้องสร้างความเข้มแข็งจากภายในก่อน ให้เริ่มต้นจากการพึ่งพาตนเอง พึ่งพากันเองและรวมกันเป็นกลุ่มอย่างมีพลังและเข้าใจถึงแนวทางการพัฒนาในวันข้างหน้า มีการเจริญเติบโตอย่างมีคุณภาพตามลักษณะของ “คนไทย 4.0” “การเชื่อมโยง ศาสตร์พระราชา ในเรื่องหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนนั้น (Ministry of Education, 2009)

จากการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า คุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กส่วนมากขาดประสิทธิภาพและมีคุณภาพการศึกษาค่อนข้างต่ำ เมื่อเปรียบเทียบกับโรงเรียน

ขนาดกลางและขนาดใหญ่ ส่วนปัญหาทางด้านการลงทุนทางการศึกษา พบว่า การลงทุนทางการศึกษากับผลตอบแทนที่โรงเรียนขนาดเล็กได้รับไม่คุ้มค่าเมื่อเปรียบเทียบกับโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดใหญ่ ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนขนาดเล็กขาดปัจจัยด้านต่างๆ มาก โดยในปี พ.ศ. 2554 มีโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัด

จำนวน 14,816 โรงเรียน และมีแนวโน้มจะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงมีนโยบายพัฒนาคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กโดยการดำเนินงานรวมโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงได้วางรากฐานการศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาและเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการศึกษาให้สูงขึ้น และมีนโยบายควบรวมโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งนโยบายดังกล่าวก็มักถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่า ยิ่งทำให้ความไม่เป็นธรรมและความเหลื่อมล้ำในระบบการศึกษาสูงขึ้น (Sasithorn, 2015)

จากที่ได้กล่าวมา แนวทางหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมให้การพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กประสบความสำเร็จได้อย่างมีคุณภาพและได้รับการยอมรับจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง คือ การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ“ศาสตร์พระราชา” ซึ่งเป็นการปฏิบัติที่แสดงถึงความเข้าใจ การเข้าถึงและการพัฒนา เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน มาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษา ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาองค์ประกอบของการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กตามศาสตร์พระราชาและพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กตามศาสตร์พระราชาขึ้น เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กให้สูงขึ้นอย่างมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กตามศาสตร์พระราชา
2. เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กตามศาสตร์พระราชา
3. เพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กตามศาสตร์

พระราชา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) ประกอบด้วยการศึกษาทั้งเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งมีวิธีการเก็บข้อมูล โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งมีวิธีการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวนทั้งสิ้น 21 คน ด้วยวิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถด้านการน้อมนำศาสตร์พระราชาและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบริหารจัดการโรงเรียน การจัดประชุมกลุ่ม (Focus Group

Discussion) โดยผู้เชี่ยวชาญด้านศาสตร์พระราชา จำนวนทั้งสิ้น 9 คน กลุ่มตัวอย่างจำนวน 140 คน โดยใช้วิธีการเปิดตารางสำเร็จรูป ตามเกณฑ์การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างของเครซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) ที่ระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้เท่ากับ 0.5 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ ค่ามัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ข้อมูลเชิงปริมาณ ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยผู้วิจัยดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ มีรายละเอียดดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบของการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กตามศาสตร์พระราชา โดยผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากการวิเคราะห์ สังเคราะห์เอกสารที่เป็นหลักการ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากการศึกษาดูงานโรงเรียนต้นแบบด้านการน้อมนำศาสตร์พระราชามาใช้ โรงเรียนที่ได้รับรางวัลสถานศึกษาพอเพียงและโรงเรียนที่ได้รับรางวัลศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถด้านการน้อมนำศาสตร์พระราชาและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบริหารจัดการโรงเรียน จำนวน 21 คน

ระยะที่ 2 การสร้างและตรวจสอบองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กตามศาสตร์พระราชา โดยนำข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กตามศาสตร์พระราชา และองค์ประกอบที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ มาสร้างเป็นแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของภาษา หลังจากนั้นส่งแบบสอบถามกลับไปยังผู้เชี่ยวชาญกลุ่มเดิมทั้ง 21 คน เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญออกความคิดเห็นในลักษณะของการจัดระดับความเหมาะสมในคำถามแต่ละข้อ เมื่อปรับแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้วจึงตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา วิเคราะห์ค่า Index of Item Objective Congruence (IOC) ของแบบสอบถามเป็นรายข้อ แล้วพิจารณาเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC มากกว่า 0.5 ขึ้นไป และจัดประชุมกลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

ระยะที่ 3 การประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กตามศาสตร์พระราชา ที่พัฒนาขึ้น โดยการนำแบบสอบถามเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กตามศาสตร์พระราชา ฉบับที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับประชากรที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวนรวม 30 คน เพื่อวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือ หลังจากนั้นจึงนำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กของรัฐ รวมจำนวน 140 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปในการนำรูปแบบไปใช้ โดยรวบรวมแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างและนำมาวิเคราะห์ผล หาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์เป็นคำถามปลายเปิดแบบไม่มีโครงสร้าง เรื่อง การบริหารจัดการ

โรงเรียนขนาดเล็กตามศาสตร์พระราชา แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 องค์ประกอบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กตามศาสตร์พระราชา

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่น เพิ่มเติม

2. แบบสอบถามความคิดเห็นแบบประเมินค่า 5 ระดับ (Rating Scale) เรื่อง การบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กตามศาสตร์พระราชา แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเรื่องรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กตามศาสตร์พระราชา จำนวน 100 ข้อ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่น เพิ่มเติม

สรุปผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1. ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กตามศาสตร์พระราชา คือ การบริหารงานด้วยทางสายกลาง ประกอบด้วย หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีองค์ประกอบ 5 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการศึกษา ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา และด้านผลลัพธ์หรือภาพความสำเร็จ และหลักการทรงงานของ พระราชา มีองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ เข้าใจ เข้าถึงและพัฒนา ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กตามศาสตร์พระราชาอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ที่ 2. ผลการวิจัยพบว่า การสร้างรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กตามศาสตร์พระราชา โดยใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 21 ท่าน ได้ประเด็นคำถามจากการวิเคราะห์โดยเทคนิคเดลฟาย รอบที่ 1 และจากการวิเคราะห์โดยใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) ในรอบที่ 2 และรอบที่ 3 เพื่อยืนยันความถูกต้องจากผู้เชี่ยวชาญ การทำสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยผู้เชี่ยวชาญด้านศาสตร์พระราชา จำนวน 9 คน เพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (exploratory factor analysis) เพื่อตรวจสอบค่าน้ำหนักของตัวชี้วัดในแต่ละองค์ประกอบ โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือก คือ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (factor loading) ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป พบว่า รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กตามศาสตร์พระราชา มีองค์ประกอบทั้งหมด 5 องค์ประกอบ คือ 1) ด้านหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 2) ด้านความเข้าใจ 3) ด้านความเข้าถึง 4) ด้านการพัฒนา และ 5) ด้านหลักการทรงงานของ พระราชา โดยมีรายละเอียดดังนี้

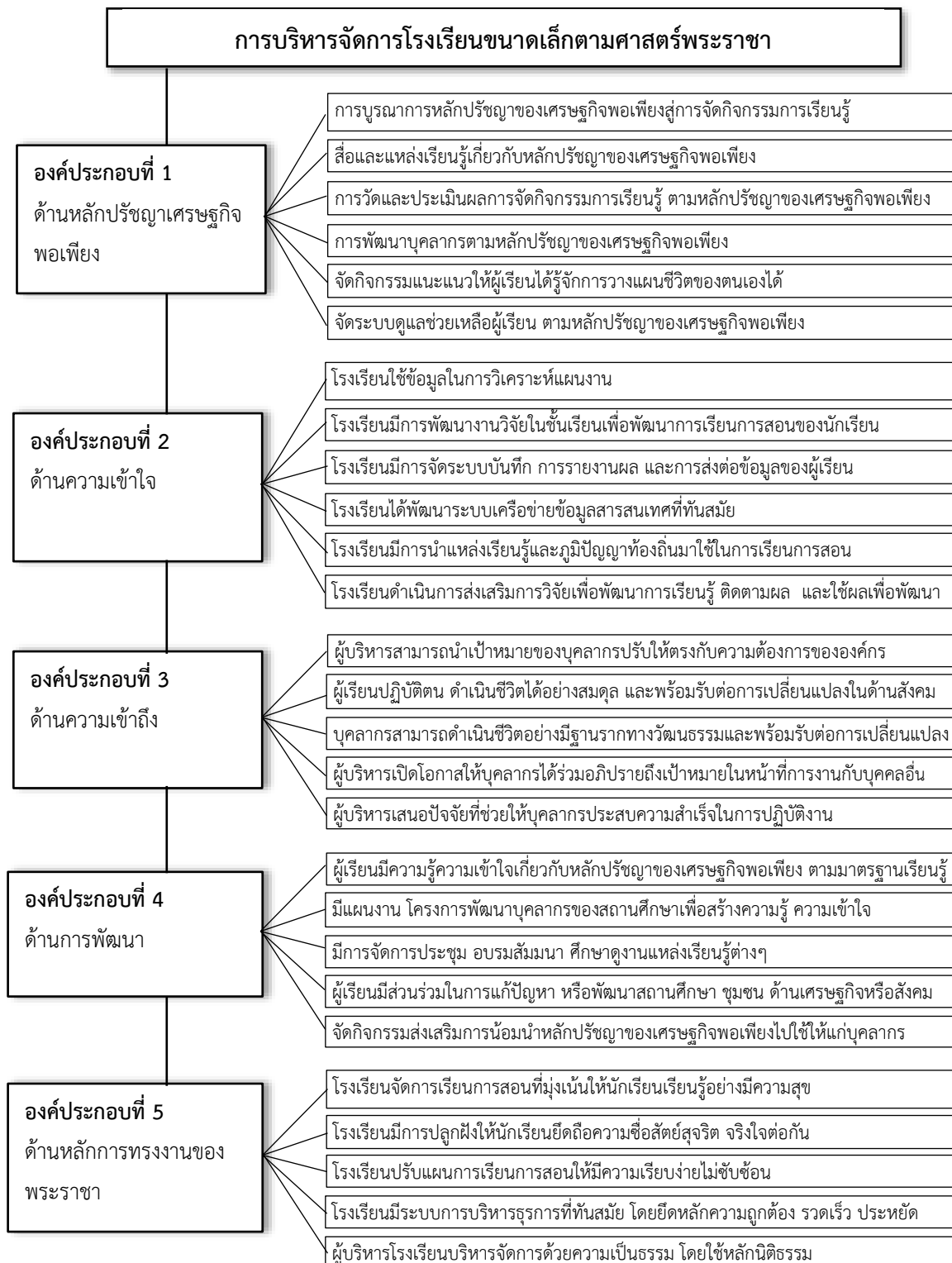
องค์ประกอบที่ 1 ด้านหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย 6 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 2) สื่อและแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3) การวัดและประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 4) การพัฒนาบุคลากรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 5) จัดกิจกรรมแนะแนวให้ผู้เรียนได้รู้จักการวางแผนชีวิตของตนเองได้ อย่างสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ 6) จัดระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

องค์ประกอบที่ 2 ด้านความเข้าใจ ประกอบด้วย 6 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) โรงเรียนใช้ข้อมูลในการวิเคราะห์แผนงาน 2) โรงเรียนมีการพัฒนางานวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนของนักเรียน 3) โรงเรียนมีการจัดระบบบันทึก การรายงานผล และการส่งต่อข้อมูลของผู้เรียน 4) โรงเรียนได้พัฒนาระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศที่ทันสมัย 5) โรงเรียนมีการนำแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอน และ 6) โรงเรียนดำเนินการส่งเสริมการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ติดตามผลและใช้ผลเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพ

องค์ประกอบที่ 3 ด้านความเข้าถึง ประกอบด้วย 5 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) ผู้บริหารสามารถนำเป้าหมายของบุคลากรปรับให้ตรงกับความต้องการขององค์กร 2) ผู้เรียนปฏิบัติตน ดำเนินชีวิตได้อย่างสมดุล และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในด้านสังคม 3) บุคลากรสามารถดำเนินชีวิตอย่างมีฐานรากทางวัฒนธรรม และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงจากกระแสโลกาภิวัตน์ 4) ผู้บริหารเปิดโอกาสให้บุคลากรได้ร่วมอภิปรายถึงเป้าหมายในหน้าที่การงานกับบุคคลที่สามารถหยิบยื่นโอกาสที่ดีให้ และ 5) ผู้บริหารเสนอปัจจัยที่ช่วยให้บุคลากรประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงาน

องค์ประกอบที่ 4 ด้านการพัฒนา ประกอบด้วย 5 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามมาตรฐานการเรียนรู้ของแต่ละระดับชั้น 2) มีแผนงานโครงการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจและตระหนักในคุณค่าของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3) มีการจัดการประชุม อบรมสัมมนา ศึกษาดูงานแหล่งเรียนรู้ต่างๆ 4) ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา หรือพัฒนาสถานศึกษา ชุมชน ด้านเศรษฐกิจหรือสังคมหรือสิ่งแวดล้อมหรือวัฒนธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 5) จัดกิจกรรมส่งเสริมการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตและปฏิบัติหน้าที่ให้แก่บุคลากร

องค์ประกอบที่ 5 ด้านหลักการทำงานของพระราชา ประกอบด้วย 5 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) โรงเรียนจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้นักเรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข 2) โรงเรียนมีการปลูกฝังให้นักเรียนยึดถือความซื่อสัตย์สุจริต จริ่งใจต่อกัน 3) โรงเรียนปรับแผนการเรียนการสอนให้มีความเรียบง่ายไม่ซับซ้อน 4) โรงเรียนมีระบบการบริหารจัดการที่ทันสมัย โดยยึดหลักความถูกต้อง รวดเร็ว ประหยัด คุ่มค่า 5) ผู้บริหารโรงเรียนบริหารจัดการด้วยความเป็นธรรม โดยใช้หลักนิติธรรม

ภาพที่ 1 รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กตามศาสตร์พระราชา

วัตถุประสงค์ที่ 3. ผลการวิจัยพบว่า ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กตามศาสตร์พระราชา จากผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1-3 จำนวน 140 คน พบว่า ระดับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กตามศาสตร์พระราชา ทั้ง 5 องค์ประกอบอยู่ในระดับมาก โดยมีรายละเอียด ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียน ขนาดเล็กตามศาสตร์พระราชา

องค์ประกอบ	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (SD)	ระดับความ เหมาะสม
ด้านหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	3.87	0.55	มาก
ด้านความเข้าใจ	3.72	0.43	มาก
ด้านความเข้าถึง	3.76	0.30	มาก
ด้านการพัฒนา	3.83	0.58	มาก
ด้านหลักการทำงานของพระราชา	3.91	0.43	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กตามศาสตร์พระราชา ทั้ง 5 องค์ประกอบ อยู่ในระดับมาก โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ ด้านหลักการทำงานของพระราชา ($\bar{X}$ =3.91) ด้านหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ($\bar{X}$ =3.87) ด้านการพัฒนา ($\bar{X}$ =3.83) ด้านความเข้าถึง ($\bar{X}$ =3.76) และด้านความเข้าใจ ($\bar{X}$ =3.72) ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อ 1 พบว่า การบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กตามศาสตร์พระราชา คือการบริหารงานด้วยทางสายกลาง ซึ่งประกอบด้วย หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและหลักการทำงานของพระราชา คือ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” เพื่อให้เกิดการพัฒนาโรงเรียนอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับ Anon

(2018) ได้กล่าวไว้ว่า ศาสตร์พระราชาเป็นแนวทางของการปฏิบัติที่แสดงถึงความเข้าใจ การเข้าถึง และการพัฒนา ซึ่งเป็นวิธีการแห่งศาสตร์พระราชาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชรัชกาลที่ 9 ได้ทรงใช้เป็นวิธีการทรงงานมาตลอดรัชสมัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อ 2 พบว่า รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กตามศาสตร์พระราชา มีองค์ประกอบหลัก 5 ด้าน คือ ด้านหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านความเข้าใจ ด้านความเข้าถึง

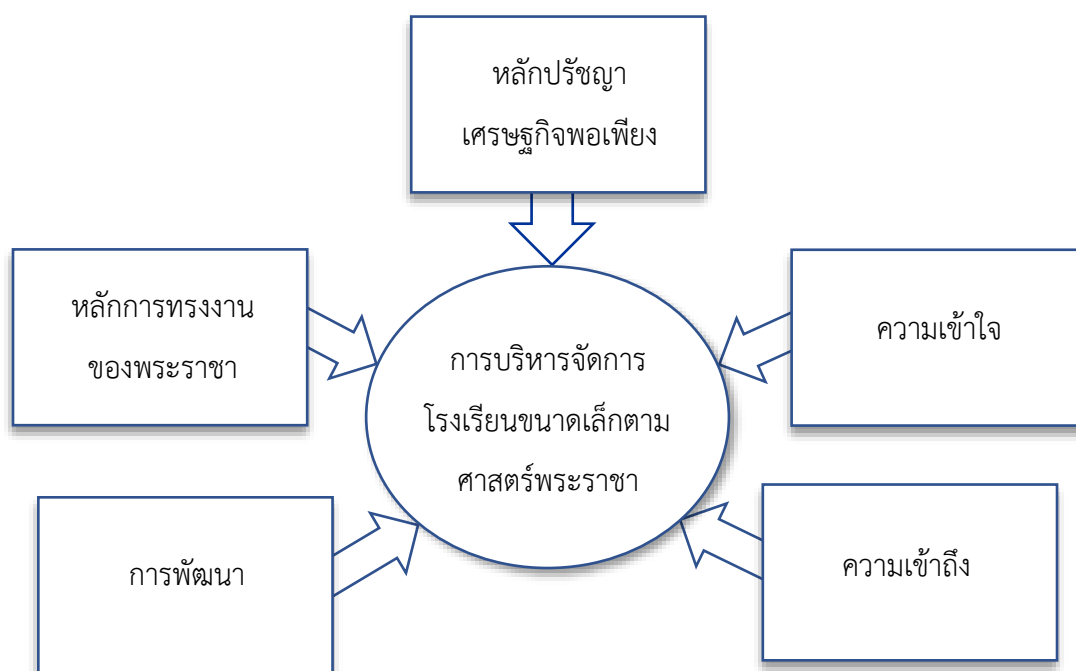
ด้านการพัฒนา และด้านหลักการทรงงานของพระราชา เนื่องจากผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจในกิจกรรมการจัดการความรู้เพื่อใช้ในการบริหารจัดการ ผู้บริหารมีภาวะผู้นำในการขับเคลื่อนโครงการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ โรงเรียนมีความสัมพันธ์ที่ดีกับท้องถิ่นและชุมชน และมีแหล่งเรียนรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียงทั้งในและนอกโรงเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Suwicha (2010) พบว่า โรงเรียนเครือข่ายเศรษฐกิจพอเพียงมีการบริหารตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงอย่างชัดเจนในการบริหารงานด้านต่าง ๆ ได้แก่ การบริหารงานวิชาการ โรงเรียนได้มีการบูรณาการโครงการที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน และมีการส่งเสริมองค์ความรู้ที่ถูกต้อง การบริหารด้านบุคคล บุคลากรส่วนใหญ่ในทุกโรงเรียนมีจิตสำนึกและมีความศรัทธาต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนให้ความสำคัญกับการฝึกอบรมและมีการถ่ายทอดองค์ความรู้ระหว่างครูชุมชน และเครือข่ายภายนอกโรงเรียนอย่างกว้างขวาง การบริหารงานด้านงบประมาณ พบว่า การทำงานตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง สามารถสร้างรายได้ให้กับโรงเรียน นักเรียนและชุมชน ด้านการบริหารทั่วไป พบว่า ทุกโรงเรียนให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนและการสร้างเครือข่ายเพื่อการทำงาน ทำให้โครงการต่างๆ ได้รับการสานต่อ มีภูมิคุ้มกันและเกิดความยั่งยืน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Atchara (2012) ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการดำเนินงานการขับเคลื่อนหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติในโรงเรียนคือ 1) ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษาได้กำหนดนโยบายโดยจัดทำแผนปฏิบัติงาน 2) ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนจัดให้มีหน่วยการเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงทุกระดับชั้น 3) ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนจัดให้มีการแนะแนวและระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน จัดให้มีกิจกรรมนักเรียนทั้งกิจกรรมลูกเสือเนตรนารี ชมรมชุมนุม ส่งเสริมการจัดกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ 4) ด้านพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา โดยการส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรได้มีการพัฒนาตนเองปฏิบัติภารกิจหน้าที่ที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และ 5) ด้านจัดทำโครงการในโรงเรียนที่สะท้อนถึงการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อ 3 พบว่า ระดับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กตามศาสตร์พระราชา โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจในกิจกรรมการจัดการความรู้เพื่อใช้ในการบริหารจัดการผู้บริหารมีภาวะผู้นำในการขับเคลื่อนโครงการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ โรงเรียนมีความสัมพันธ์ที่ดีกับท้องถิ่นและชุมชน และมี

แหล่งเรียนรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียงทั้งในและนอกโรงเรียนที่หลากหลายด้านกระบวนการ จึงทำให้ระดับการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กตามศาสตร์พระราชา โดยภาพรวมและรายข้อ อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ Sarayut (2012) ได้วิจัยเรื่อง การประเมินเชิงระบบโครงการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา สำหรับโรงเรียนบ้านหนองแดงสหมิตร ผลการวิจัยพบว่า ผลการประเมินการดำเนินงานตามโครงการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในสถานศึกษาทั้ง 5 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Preeyada & Samrech (2012) ผลการวิจัยพบว่า

การบริหารจัดการการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 25 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 2 องค์ความรู้จากการวิจัย

องค์ความรู้จากการวิจัย พบว่า รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กตามศาสตร์พระราชา เพื่อใช้สำหรับยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กให้สูงขึ้น และให้เกิดการพัฒนาอย่างมั่นคง มั่งคั่ง

และยั่งยืน ประกอบด้วยองค์ประกอบ 5 ด้าน คือ 1) ด้านหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 2) ด้านความเข้าใจ 3) ด้านความเข้าถึง 4) ด้านการพัฒนา และ 5) ด้านหลักการทำงานของพระราช

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. โรงเรียนควรมีแผนงานหรือโครงการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจและตระหนักในคุณค่าของศาสตร์พระราชหรือหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพ

2. โรงเรียนควรจัดกิจกรรมส่งเสริมการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติงานในหน้าที่โดยน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ ให้แก่ครูและบุคลากรในโรงเรียน

3. โรงเรียนควรสร้างสื่อและแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับศาสตร์พระราชและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ของนักเรียนและชุมชน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรวิจัยสภาพปัญหาการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กตามศาสตร์พระราช เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการของโรงเรียนขนาดเล็ก

2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนตามศาสตร์พระราชระหว่างโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาต่อไป

References

- Anon, S. (2018). *Understand, access, develop: the methods of the King's science for sustainable development*. Bangkok: Center for Intellectual and Information Finance. National Institute of Development Administration.
- Atchara, W. (2012). *Application of Sufficiency Economy Philosophy in Schools under the Office of Chiang Rai Primary Educational Service Area 3: A Case Study of Ban San Kong School, Mae Chan District, Chiang Rai Province*. Chiang Rai: Chiang Rai Primary Educational Service Area Office, Area 3.
- Intrachim, C. (2017). Science of The King: The Philosophy of Sufficiency Economy. *Rajabhat Maha Sarakham University Journal*, 11(sp1), 295-308.

- Jukparun, W. (2012). *Development of basic education institution management model according to the philosophy of sufficiency economy*. Chiang Mai: Faculty of Education, Chiang Mai Rajabhat University.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- Krerati, Y. (2005). *Knowledge management in organizations and case studies*. Bangkok: Mr. Copy.
- Ministry of Education. (2009). *Guidelines for bringing sufficiency economy philosophy to education in schools, the sufficiency economy research project*. Bangkok: The Crown Property Bureau.
- Preeyada S.& Samrech Y. (2012). *Learning management according to the philosophy of sufficiency economy in schools under the Office of Secondary Educational Service Area 25*. Khon Kaen: Office of Educational Service Area 25.
- Sarayut C. (2012). *System Evaluation Research Project to Introduce the Principles of the Sufficiency Economy into Practice in Schools for Ban Nong Daeng School, Sahamit*. Maha Sarakham: Ban Nong Daeng Sahamit School.
- Sasithorn L. (2015). *Managing Small Schools by Combining Small Schools into Groups, under the Krabi Primary Educational Service Area Office* (Thesis Master of Education Educational Administration). Hatyai University. Songkhla, Thailand.
- Semaratana, A. (2017). *The King's Philosophy: The National Defence College of Thailand Journal*, 59(1), 112-126.
- Suwicha T. (2010). *Conducted Research on Application of the Sufficiency Economy Philosophy in School Administration: A Case Study of the Sufficiency Economy Network School*. Bangkok: Kasetsart University.
- Tubporn, H. (2017). The King's Philosophy, Sufficiency Economy: Wisdom of Thailand. *Journal of Humanities and Social Sciences Bansomdejchaopraya Rajabhat University*, 11(1), 66-79.

